



**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tal-25 ta' Marzu, 2010

Citazzjoni Numru. 104/1999/1

Emanuel u Mary Anne konjuġi Terribile .

VS

Ursola mart Francis Buttigieg,
Carmen mart Emanuel Grech,
Francis Buttigieg,
Josephine mart John Camilleri.

Il-Qorti,

Rat iċ-citazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew :

Illi l-atturi għal żmien kollu bejn April ta' l-elf disa' mija u erbgħa u disgħin (1994) u sittax (16) ta' Diċembru ta' l-elf disa' mija u ħamsa u disgħin (1995) irrendew serviġi kuri u assistenzi lil Salvu u Annunzjata aħwa Buttigieg liema

Kopja Informali ta' Sentenza

serviġi kienu mill-iktar onerużi, ta' ġeneru varju mifruxa tul il-jum kollu.

Illi dawn is-servizzi u prestazjonijiet saru bl-intiża li ser ikun hemm retribuzzjoni għalihom.

Illi fil-fatt pero' l-esponenti ma ġewx ikkumpensati għal dawn is-serviġi.

Illi l-imsemmija Annunzjata Buttigieg mietet fl-erbgħa u għoxrin (24) ta' Jannar ta' l-elf disa' mija u tmienja u disgħin (1998) u l-eredita' tagħha ddevolviet a favur tal-konvenuti.

Illi l-istess Salvu Buttigieg miet fit-tmienja (8) ta' Ottubru ta' l-elf disa' mija u tmienja u disgħin (1998) u wirtuh il-konvenuti.

Illi minkejja diversi talbiet għal ħlas da parti tal-atturi l-konvenuti qegħdin jirrifjutaw li jħallsu kwalsiasi kumpens għas-servizzi minnhom ipprestati.

Talbu lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi l-atturi huma intitolati għall-kumpens għas-servizzi kuri u assistenzi reżi minnhom lil Annunzjata u Salvu aħwa Buttigieg.
2. Tillikwikda dan il-kumpens.
3. Tikkundanna lill-konvenuti bħala s-suċċessuri ta' l-istess Salvu u Annunzjata Buttigieg sabiex iħallsu lill-atturi l-ammont hekk likwidat.

Bl-ispejjeż inklużi dawk tal-ittra uffiċjali datata 14 ta' Lulju 1998.

Il-konvenuti mħarrka għas-subizzjoni li għaliha minn issa qed jiġu ngunti.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi kkonfermata bil-ġurament ta' Mary Anne Terribile.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti li eċċepew illi:

1. Illi fl-ewwel lok, mhux veru illi l-atturi rrendew servigi lil Salvu u Annunziata Buttigieg illi '*kienu mill-iktar onerużi, ta' ġeneru varju mifruxa tul il-jum kollu*', kif huma qegħdin jallegaw illi għamlu fiċ-ċitazzjoni odjerna;

2. Illi fit-tieni lok, l-atturi dejjem ġew kumpensati għal dawk is-servigi kollha illi huma effettivament irrendewlhom, u dan kif jiġi dettaljatament pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

3. Illi per konsegwenza t-talbiet attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt, u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kollha kontra tagħhom.

4. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenuti maħlufa minn Ursola Buttigieg.

Rat id-digriet tagħha tat-8 ta' Frar 2000 li bih l-avukat Dottor Kevin Mompalao ġie nominat bħala perit legali sabiex jieħu konjizzjoni tat-talbiet attriċi fid-dawl ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti.

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess perit legali pprezentata fil-11 ta' Gunju 2009 u minnu maħlufa fil-5 ta' Novembru 2009.

Rat il-verbali tax-xhieda mismugħa quddiem l-istess perit legali.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi d-dokumenti esebiti.

Rat id-digriet tagħha tal-5 ta' Novembru 2009 fejn ħalliet din il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Ikkunsidrat:

Illi permezz ta' din il-kawża, l-atturi qegħdin jitolbu l-likwidazzjoni tal-kumpens li jidhrilhom li ħaqqhom għal

diversi servigi li huma jgħidu li rrendew matul ċirka sena u nofs lil Salvu u Annunziata aħwa Buttigieg, li kienu jiġu zijiet ta' l-attriċi, u ma kienux miżżewġin. Jitolbu wkoll il-kundanna tal-konvenuti, bħala eredi tagħhom, għall-ħlas ta' l-ammont hekk likwidat. Il-konvenuti fin-nota ta' l-osservazzjonijiet tagħhom, jiċċdu li l-atturi rrendew xi servigi lill-imsemmija aħwa Buttigieg u fi kwalunkwe każ jikkontendu illi jekk għamlu xi haġa, dawn ġia ġew adegwatament ikkumpensati.

Irriżulta mill-provi prodotti illi l-aħwa Buttigieg, żewġ anzjani, kienu jgħixu waħedhom fir-residenza tagħhom ta' Sannat. Kienu talbu l-għajjuna mingħand l-atturi, wara li ħadd mill-konvenuti, neputijiet oħra tagħhom, ma ried jaċċetta illi jdur bihom hu. Bejn April tas-sena 1994 u s-16 ta' Diċembru 1995, jirriżulta li l-atturi rrendew diversi servigi lill-imsemmija aħwa Buttigieg, konsistenti fi preparazzjoni ta' l-ikel ta' fil-għaxija, tindif ġenerali fid-dar, rquad bil-lejl fir-residenza tagħhom da parti ta' l-attur, u provvista ta' mediċini u visti l-isptar, fost ħwejjeġ oħra. Ta' dawn is-servigi, l-aħwa Buttigieg kienu wegħduhom li jikkompensawhom, u nfatti kienu għamlu wkoll xi testmenti f'dan is-sens. Il-perit legali fir-relazzjoni tiegħu jagħti spjegazzjoni dettaljata f'hiex kienu jikkonsistu dawn is-servigi, u a skans ta' ripetizzjonijiet inutili, qed issir referenza sħiħa għall-istess relazzjoni.

Ġara pero' illi fi żmien meta Annunziata Buttigieg kienet rikoverata l-isptar, wara xi ksur li ġarrbet f'saqajha in segwitu għal waqa' fid-dar, nqala' l-inkwiet bejn l-atturi u l-konvenuti, u l-aħwa Buttigieg bdew juru x-xewqa li issa jibdedw jiġu servuti mill-konvenuti. Infatti minn dakinhar 'l hawn l-atturi ma baqgħux jiffrekwentaw lill-aħwa Buttigieg, dawn biddlu t-testmenti tagħhom, istitwew lill-konvenuti bħala uniċi eredi tagħhom, u l-atturi baqgħu ma ġewx ikkompensati ta' dak li kienu għamlu magħhom. Fil-mori tas-smieġ tal-kawża, l-konvenuti pprezentaw affidavit redatt minn Salvu Buttigieg, wara l-mewt ta' oħtu, fejn dan stqarr illi ta' dak li kienu għamlu l-atturi miegħu u ma' oħtu, dawn kienu ġew adegwatament ikkumpensati.¹ Pero' l-

¹ Ara affidavit tat-28 ta' Lulju 1998, esebit a fol. 91 - 92 tal-process. .

Qorti taqbel mal-perit legali li, minkejja dak li jintqal fih, jidher ovju illi dan l-affidavit sar taħt l-influwenza tal-konvenuti li dik il-ħabta kienu qed iduru bih, l-istess bħal ma kien ġara meta Salvu Buttigieg kien qed jiġi moqdi mill-atturi u rrilaxxa affidavit simili, din id-darba kontra l-konvenuti.²

Tant hu hekk illi l-perit legali dherlu li l-atturi kien jistħoqilhom jiġu kkumpensati ta' dak li għamlu u llikwida l-kumpens dovut lilhom fis-somma ta' LM2484, wara li ħa in konsiderazzjoni t-tul tal-perijodu li fih ġew reżi dawn is-serviġi, u ċioe' total ta' 621 jum, bir-rata ta' Lm4 kuljum.

Teżisti ġurisprudenza vasta tal-Qrati tagħna fis-sens illi *omnia labor optat premium* u għalhekk ħadd m'għandu jiġi preżunt illi qed jirrendi serviġi gratwitant u mingħajr intenzjoni ta' xi kumpens. Hekk per eżempju f'sentenza ta' din il-Qorti li tiġi ċċitata regolarment f'kawżi simili : "Giuseppa Spiteri vs Henry Micallef et." (deċiża : 5.3.1974) jingħhad speċifikatament illi:

"In tema legali l-ġurisprudenza tagħna hija konkordi fil-prinċipju li fil-każ ta' serviġi jista' jkun dovut kumpens anki jekk dan ma jkunx pattwit, meta mill-konkors taċ-ċirkostanzi jidher li l-ħlas hu dovut. Ġie kemm-il darba ritenut li l-prestazzjoni gratwita m'għandhiex tkun preżunta, u l-intenzjoni li wieħed jirregala s-serviġi tiegħu u jirrinunzja għall-kumpens m'għandhiex tiġi faċilment akkolta. Hekk kwalunkwe serviġi jiġi ritenut prestat bi speranza ta' kumpens; (ara Balzan et vs Degiorgio et : 23.2.1959, Vol. XLIII. II. 649 ; Axiaq vs Mifsud et.: 9.1.1952, Vol. XXXVI. III. 588 u l-ġurisprudenza hemm ikkwotata). Dana għandu japplika b'mod speċjali fil-każ ta' serviġi hekk imsejġha 'di bassa lega' bħal ma huma l-ħasil tal-ħwejjeġ maħmuġa u faċendi tad-dar,"

Dwar il-mod kif kellu jiġi likwidat dan il-kumpens ġie spjegat illi:

² Ara affidavit tat-2 ta' Novembru 1994, esebit bhala Dok. AF 1 a fol. 227 .

"Għall-finijiet tal-quantum tas-serviġi, wieħed għandu jżomm f'moħħu (i) il-frekwenza u x-xorta tas-serviġi; (ii) il-mezzi tal-konvenuta li bbenefikat mill-prestazzjonijiet u (iii) il-parentela ta' l-atturi mal-konvenuta. Konsiderazzjonijiet oħra li ġieli ġew konsidrati mill-Qorti tagħna huma jekk il-qaddej ikiddx l-istess saħtu biex jaqdi lill-ħaddieħor, jekk humiex affarijiet li mhux kulħadd kapaċi jidhol għalihom, bhal meta l-qaddej idur bil-persuna tal-moqdi (ez. ħasil), u jekk il-qaddej jinkorrix spejjeż li tagħhom ma jkunx ġie rimborsat fil-mument tal-ħruġ tagħhom.

Bħala regola ġenerali, l-kumpens mogħti jkun ftit jew wisq, imqaddes meta l-benefiċċjarja tkun marida jew mhux mobbli, b'mod li jkollha bżonn assistenza personali u kontinwa.

Minn studju tal-ġurisprudenza lokali, wieħed jista' jsib li l-kumpens akkordat ma jkun qatt f'ammonti kbar u dan peress li s-servizzi jingħataw kważi dejjem minħabba raġunijiet ta' parentela bejn il-partijiet, u anke għaliex it-talba għall-ħlas ta' serviġi hi bbażata fuq kważi-kuntratt, u mhux fuq kuntratt li nħoloq bejn min jirrendi s-serviġi u l-benefiċċjarju, u kwindi l-kumpens ma jkunx relatat biss mas-serviġi, iżda għandhom jittieħdu in konsiderazzjoni diversi fatturi oħra li, ffit jew wisq, inaqqsu r-relazzjoni ekonomika bejn is-serviġi reżi u l-ħlas relattiv. Dan iwassal biex il-kumpens ma jkun qatt l-ekwivalenti tax-xogħol li sar, iżda adegwat meħud kont taċ-ċirkostanzi kollha partikolari tal-każ." ³

Huwa evidenti illi ta' dak li rriżulta li għamli l-atturi ma' l-aħwa Buttigieg fl-aħħar snin ta' ħajjithom ħaqqhom li jiġu kkumpensati. Tenut kont iċ-ċirkostanzi kollha tal-każ, tal-parentela ta' l-aħwa Buttigieg ma' l-attrici, tal-kwalita' ta' servizzi reżi u tal-modalitajiet ta' ħlasijiet li jingħataw fiż-żmenijiet ta' illum għal dawn is-servizzi, l-Qorti hija tal-fehma illi r-rata ta' erba' liri maltin (Lm4) kuljum ffissata mill-perit legali għandha tkun suffiċjenti għal dak li għamli l-atturi. Bir-rispett kollu ma taqbilx pero' ma' l-aħħar konkluzjoni tal-perit legali fis-sens li għandhom jitnaqqsu

³ Prim'Awla : Anthony Catania pro et noe et. vs Maria Agius : 11.12.2003 .

Kopja Informali ta' Sentenza

Lm300 mill-ammont likwidat, "...*liema somma għandha tirrapreżenta xi ammonti li setgħu ħallsu Salvu u Annunziata aħwa Buttigieg lill-atturi konjuġi Terribile.*"⁴ L-istess perit legali jammetti illi ma nġiebu ebda provi f'dan is-sens (ħlief għall-affidavit tal-1998 ġia msemmi, li pero' ġie skartat). Allura fin-nuqqas ta' tali prova, m'għandu jitnaqqas xejn għal din ir-raġuni, biex b'hekk jiġi li hu dovut lill-atturi mill-konvenuti bħala eredi tal-mejtin aħwa Salvu u Annunziata Buttigieg: $Lm4 \times 621 = Lm2484$, pari llum għal EUR5787. Taqbel madankollu mal-perit legali illi l-ispejjeż tal-kawża għandhom jiġu ssoportati interament mill-konvenuti, billi dawn qatt ma kienu lesti li jagħtu ebda kumpens lill-atturi għal dak li għamlu.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi, tilqa' t-talbiet attriċi :

(i) tillikwida l-ammont ta' kumpens ġust dovut lill-atturi in linea ta' serviġi, kuri u assistenzi reži lill-aħwa Salvu u Annunziata Buttigieg fis-somma ta' ħamest elef seba' mija seba' u tmenin euro (EUR5787); u

(ii) tikkundanna lill-konvenuti sabiex *in solidum* bejniethom, bħala eredi ta' l-istess mejtin Salvu u Annunziata aħwa Buttigieg, iħallsu dan l-ammont lill-atturi.

Bl-ispejjeż kontra l-istess konvenuti.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

⁴ ara para 144 tar-relazzjoni a fol. 141 tal-process .